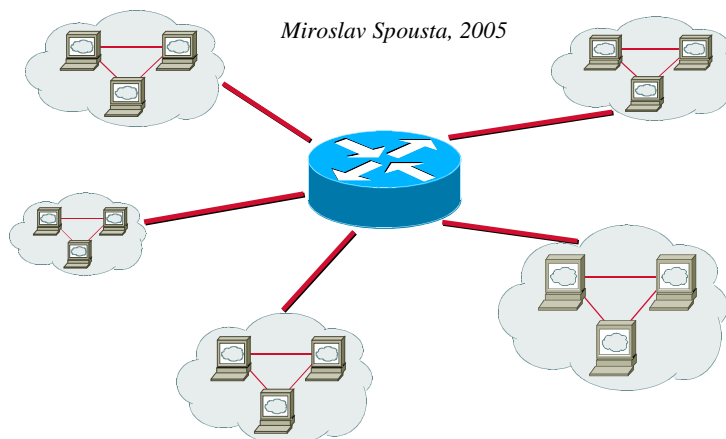

Po íta ové síť II

15. DNS

Miroslav Spousta, 2005

1

Domain Name System

- DNS = doménový jmenný systém
- IP používá íselné adresy (32 nebo 128b)
 - t ůžko zapamatovatelné
 - tyto adresy sta í pro funkci IP, TCP, UDP
 - vlastn í celého Internetu, až na lidi
- p eklad ze snadno zapamatovatelných jmen na IP adresy
 - a obrácen
- hierarchická databáze
 - p eklady ob ma sm ry
- mechanismus pro p evod adres
 - jmenné servery
- pravidla pro vytvá ení jmen

2

Historie

- p vodní ešení: centralizované
 - v zárode ném ARPANETu
 - existovala centrální autorita, která p id lovala jména (a jejich p i azení k IP adresám)
 - aktualizace informací probíhala pomocí distribuce tzv. hosts souboru
- s nár stem velikosti souboru p estala tato možnost vyhovovat
 - problém s velikostí a rychlostí aktualizací
 - bylo pot eba databázi distribuovat (rozložení zát ůže i pravomocí)
- po átkém 80. let za íná vznikat DNS
- dodnes existuje soubor /etc/hosts
 - obsahující statické p i azení jmen k adresám
 - ale spravuje se pouze lokáln í (pro jeden uzel)
 - hodí se pro malé/ad-hoc síť

3

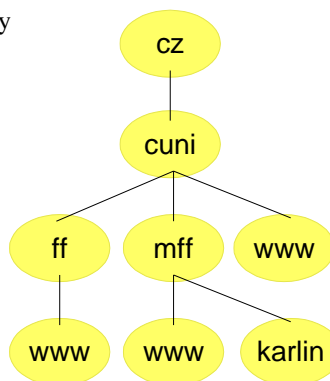
Vlastnosti DNS

- DNS je jedna z nejdůležitějších služeb Internetu
 - bez ní Internet fakticky funguje, pro lidi je však nepoužitelný
 - například e-maily nebudou fungovat v obecné síti
- robustnost
 - odolnost proti výpadkům uzlů (DNS serverů) – replikace
 - distribuované místní – odolnost proti výpadkům sítě /připojení sítě, rozložení zátěže
- distribuce pravomocí
 - aby adresy nemusela pohlížet centrální autorita
 - mnoho subjektů, které si chtějí spravovat jména samy (instituce, firmy, ...)
- snadno zapamatovatelné, logické názvy
 - jednoduchá hierarchická struktura, jména jsou jednoznačná
 - rozdělení prostoru na několik částí – úrovně

4

Hierarchie

- jmenový prostor je rozdělený na části – domény
- vytváří stromovou strukturu
 - kořen je poátek prostoru
 - cesta od kořene k listu udává plné jméno uzlu
 - neboli *fqdn* – fully qualified domain name
- doména je jedna úroveň stromu
 - je jednoznačně určená cestou ke kořeni (.)
 - jsou v ní definovány další domény nebo jména – nižší úrovně
 - úrovně se skládají od 1 (ale říká se jí nejvyšší)
 - domény se zapisují za sebou, jednotlivé úrovně jsou odděleny tečkou
 - zapisuje se zprava doleva (vpravo je nejvyšší doména – úroveň 1)

5

Doménová jména

- mohou obsahovat velká a malá písmena anglické abecedy, číslice a pomlčku
 - pomlčka nesmí stát na začátku ani na konci jména
- max. velikost na jedné úrovni je 63 znaků
- velká a malá písmena se nerozlišují (Sun.COM == sun.com)
- počet úrovně (poddomén) není explicitně omezen
 - ale fqdn musí mít maximálně 255 znaků
- čemu odpovídá jedna úroveň (doména)?
 - organizační členění? prostorovému rozdělení?
 - není explicitně určeno, záleží na uživateli
- velikost domény souvisí s její udržovatelností
 - v rámci domény musí být jména jednoznačná
 - doména je většinou spravovaná centrálně, z jednoho místa

6

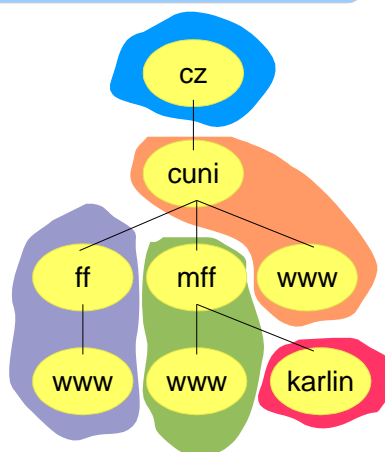
Domény

- TLD (top level domain – domény nejvyšší (první) úroveň)
 - jsou centrálně řízené a spravované
- nap. .cz, .sk, .uk, .com, .org, .net, .us
- jejich správa (přidělování domén nižší úroveň) je delegováno
- zájemci o nižší (druhou) úroveň se obracují na národní registrátory
 - CZ: NIC.CZ, poskytovatelé připojení
- v rámci své domény si subjekty přidávají poddomény libovolně
 - malé organizace mají většinou všechna jména přímo ve své doméně
 - větší domény mohou dle potřeby (cuni.cz => ff.cuni.cz, natur.cuni.cz, mff.cuni.cz, ...)

7

Zóny

- zóna: doména s (některými) poddoménami, která je jednotně spravovaná
 - tedy jedním subjektem (nap. ISP, firmou, ...)
- z podstromu mohou být „vykousnuty“ některé podstromy
 - které spravuje někdo jiný, tedy pravomocí (autorita) jsou delegovány na jiný subjekt
- zóna je zpravidla uložena v jednom souboru (tzv. zónový soubor)
 - v něm jsou položky vztahující se k dané zóně – resource records (RR)

8

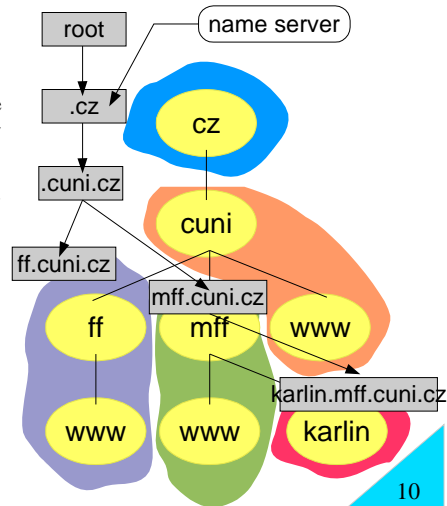
Name servers

- pro každou doménu je potřeba uchovávat různé informace
 - například na IP adresy (uzel se jménem navíc má adresu 1.2.3.4)
 - který uzel přijímá poštu pro danou doménu
 - které name servers jsou dostupné pro doménu/poddoménu
 - ...
- informace jsou distribuovány po celém Internetu
 - jsou soustředěny na *name servers*
 - které mají informace o určité doméně (zóně)
 - a odpovídají na dotazy klientů
- každá doména má svůj name server
 - ale může ho sdílet s jinou doménou (jeden name server pro více domén)

9

Name servery

- name servery tvoří stromovou hierarchii
 - kořen stromu je tzv. kořenový (root) name server, který uchovává odkazy na všechny name servery pro TLD
 - ve skutečnosti je to mnoho name serverů (a.root-servers.net – m.root-servers.net)
 - odkazy na nižší zóny se dělí pomocí tzv. *glue records*
- name server uchovává informace pro celou zónu
- pro jednu doménu existují aspoň dva name servery
 - ochrana proti výpadkům uzlu/sítě

10

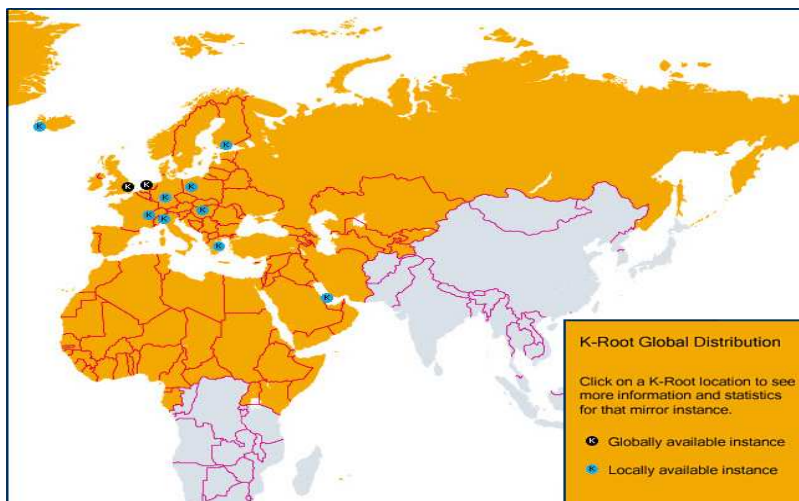
Root name servers

Map of the Root Servers

11

Root name servers

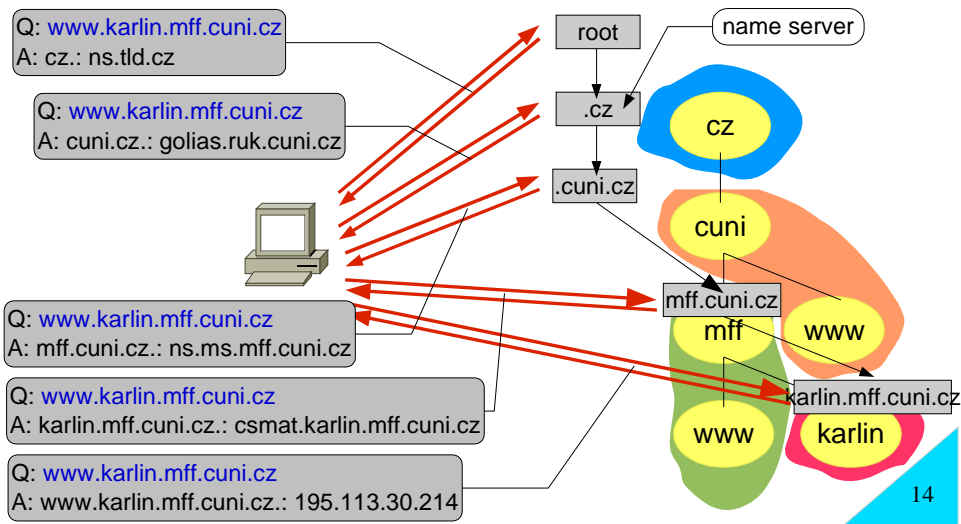

12

Primární a sekundární NS

- primární NS pro doménu
 - pro každou doménu existuje právě jeden
 - je na něm uložen zónový soubor
 - slouží jako primární zdroj dat
- sekundární NS
 - obsahuje obraz dat pro doménu primárního NS
 - pravidelně si aktualizuje tento obraz dat (pomocí zone transfer)
 - odpovídá na dotazy stejně jako primární NS
 - může být od primárního NS dostatečně vzdálen (v jiné síti)
 - pro každou doménu by mohl existovat alespoň jeden
- primární i sekundární NS jsou autoritativní pro danou doménu
 - neboli vždy vrací platné informace (aspoň by měly)

DNS dotaz

DNS dotaz: www.cuni.cz

```

; <<>> DiG 9.2.1 <<>> +trace www.cuni.cz
;; global options: printcmd
.                272471  IN      NS      A.ROOT-SERVERS.NET.
.                272471  IN      NS      B.ROOT-SERVERS.NET.
.                272471  IN      NS      C.ROOT-SERVERS.NET.

.                272471  IN      NS      I.ROOT-SERVERS.NET.
.                272471  IN      NS      J.ROOT-SERVERS.NET.
.                272471  IN      NS      K.ROOT-SERVERS.NET.
.                272471  IN      NS      L.ROOT-SERVERS.NET.
.                272471  IN      NS      M.ROOT-SERVERS.NET.
;; Received 324 bytes from 195.113.0.2#53(195.113.0.2) in 36 ms
cz.              172800  IN      NS      NS2.NIC.FR.
cz.              172800  IN      NS      NS.RIPE.NET.
cz.              172800  IN      NS      SUNIC.SUNET.SE.
cz.              172800  IN      NS      NS-EXT.VIX.COM.
cz.              172800  IN      NS      NS.TLD.cz.
cz.              172800  IN      NS      NSS.TLD.cz.
;; Received 269 bytes from 198.41.0.4#53(A.ROOT-SERVERS.NET) in 122 ms
cuni.cz.         18000   IN      NS      golias.ruk.cuni.cz.
cuni.cz.         18000   IN      NS      ns.ces.net.
;; Received 94 bytes from 192.36.125.2#53(SUNIC.SUNET.SE) in 37 ms
www.cuni.cz.     86400   IN      CNAME   tarantula.ruk.cuni.cz.
tarantula.ruk.cuni.cz. 86400   IN      A       195.113.0.123
ruk.cuni.cz.     86400   IN      NS      cucc.ruk.cuni.cz.
ruk.cuni.cz.     86400   IN      NS      golias.ruk.cuni.cz.
ruk.cuni.cz.     86400   IN      NS      ruzenka.prf.cuni.cz.
;; Received 187 bytes from 195.113.0.2#53(golias.ruk.cuni.cz) in 0 ms
    
```

DNS resolver

- knihovny, které zajišťují kontakt s DNS serverem
 - DNS: klient – server architektura
 - klient přijímá od aplikací dotazy a pokládá je NS
 - vyhodnocuje a vrací odpovědi aplikaci
 - obvykle forma sdílené knihovny
- name server
 - odpovídá na dotazy ohledně vlastních domén (vlastní zóny)
 - a řeší dotazy od klienta, hledá a vrací odpovědi
 - musí obsahovat také resolver
 - dotazy se ukládají v cache (non-authoritative answer)

16

Optimalizace DNS

- redundanční name servery
 - primární a sekundární
 - rozkládání zátěže
- cachování dotazů
 - nameserver, který vyřeší dotaz pro klienta si ho uloží do dočasné paměti
 - každá položka má dobu, po kterou může zůstat nachechovaná
 - při dalším dotazu vrátí záznam z dočasné paměti (nejvyšší optimalizace)
 - tzv. neautoritativní odpovědi
- caching only name server
 - NS, který pouze řeší dotazy
 - není autoritativní pro žádnou zónu
- forwarding name server
 - ani neřeší dotazy, jen přesílá na jiný NS

17

Resource records

- obsah DNS databáze: položky – RR (resource records)
- každá položka RR se skládá z
 - jméno (identifikace položky)
 - TTL (jak dlouho může klient držet záznam v cache)
 - class (třída) – pro Internet IN
 - typ (A, NS, MX, ...)
 - RDATA – data, interpretace závisí na typu
- položky jsou v zásadě uloženy v jednoduché textové databázi
 - zónovém souboru
 - jedna položka na jednom řádku
 - pochází z BIND

18

Typy RR

- SOA: Start of Authority – informace o zóně
 - na začátku každého zónového souboru
 - e-mail na osobu zodpovědnou za danou zónu
 - úkoly pro synchronizaci mezi primárním a sekundárním NS
- A: záznam na IP adresu
- CNAME: alias pro jiné jméno
- NS: Name Server pro danou doménu (FQDN)
- MX: Mail eXchange
 - mail server pro doménu
 - může jich být více, liší se prioritou, čím nižší číslo, tím vyšší priorita
- PTR: ukazatel jinam do jiné části DNS stromu
 - pro reverzní záznam

19

Zóna

```
$TTL 3D
@      IN      SOA     ns.linux.bogus. hostmaster.linux.bogus. (
        199802151      ; serial, todays date + serial #
        8H             ; refresh, seconds
        2H             ; retry, seconds
        4W             ; expire, seconds
        1D )           ; negative TTL
;
;
;          NS      ns          ; Inet Address of name server
;          MX      10 mail.linux.bogus. ; Primary Mail Exchanger
;          MX      20 mail.friend.bogus. ; Secondary MX
;
localhost      A      127.0.0.1
ns              A      192.168.196.2
mail           A      192.168.196.4
```

20

DNS protokol

- běží nad UDP (TCP), port 53
 - na dotazy na jméno preferován UDP
 - na transfery zón se používá TCP
- stejný formát paketu pro dotaz i odpověď
- Header: hlavička požadavku
 - jestli se jedná o dotaz i odpověď, kolik položek je v které části
- Question: dotaz (třída, typ, jméno)
- Answer: odpověď (RR odpovědi, může jich být více)
- Authority: NS, odkud záznam(y) pochází
- Additional: další informace, které souvisí s dotazem
 - například záznam NS/MX na IP adresu

Header
Question
Answer
Authority
Additional

21

DNS dotaz

```
;; -->>HEADER<<- opcode: QUERY, status: NOERROR, id: 3018
;; flags: qr rd ra; QUERY: 1, ANSWER: 1, AUTHORITY: 3, ADDITIONAL: 3
;; QUESTION SECTION:
;idnes.cz.                IN      A
;; ANSWER SECTION:
idnes.cz.                2940   IN      A      194.228.207.200
;; AUTHORITY SECTION:
idnes.cz.                2940   IN      NS     ns2.mafra.cz.
idnes.cz.                2940   IN      NS     ns.mafra.cz.
idnes.cz.                2940   IN      NS     ns2.tel.cz.
;; ADDITIONAL SECTION:
ns.mafra.cz.            1579   IN      A      194.228.207.7
ns2.tel.cz.             1712   IN      A      194.228.2.1
ns2.mafra.cz.           1579   IN      A      62.209.231.7
```

22

nslookup

- příkazy pro testování DNS
- **nslookup** může fungovat také v interaktivním módu
- hodí se pro jednoduché testování DNS
- umí automaticky převádět i obráceným směrem: IP -> jméno
- přivedem z BIND (Berkeley Internet Name Domain)
- najdete je všude (Linux, UNIX, Windows, ...)
- pokročilejší nástroj: **dig**

```
bug:~# nslookup
> idnes.cz
Server:                62.24.64.2
Address:               62.24.64.2#53

Non-authoritative answer:
Name:   idnes.cz
Address: 194.228.207.200
> quit
Server:                62.24.64.2
Address:               62.24.64.2#53

** server can't find quit: NXDOMAIN
>
```

23

Reverzní záznamy

- chceme obrácenou službu: z IP adresy získat doménové jméno
 - například web/mail server chce do logu zapsat, odkud přišel požadavek
- funguje pomocí záznamu PTR
- speciální doména: in-addr.arpa
 - v ní je po jednotlivých bytech uveden celý IPv4 rozsah
 - například pro adresu 195.113.31.125 je to 125.31.113.195.in-addr.arpa
 - bajty jsou uvedeny v obráceném pořadí (!)
 - pro toto jméno existuje například pomocí PTR na jméno: artax.karlin.mff.cuni.cz

```
1.33.168.192.in-addr.arpa 1D IN PTR test1.aups.cz.
2.33.168.192.in-addr.arpa 1D IN PTR test2.apus.cz.
3.33.168.192.in-addr.arpa 1D IN PTR test3.apus.cz.
```

24

CIDR a reverzní záznamy

- výše uvedený postup se příliš nehodí pro CIDR
 - len ní na podsít nemusí být po byte, je problém s autoritou nad danou zónou
- řešení: místo PTR ukazatel se uvede odkaz (glue records) na NS nižší úrovn

```
1.33.168.192.in-addr.arpa. IN NS ns
2.33.168.192.in-addr.arpa. IN NS ns
3.33.168.192.in-addr.arpa. IN NS ns
ns.33.168.192.in-addr.arpa IN A 192.168.33.1

@ 1D IN SOA ns hostmaster.in-addr.arpa. (0 3600 120 3600 3600)
@ 1D IN NS ns
ns 1D IN A 192.168.33.1
1.33.168.192.in-addr.arpa 1D IN PTR apus.example.
2.33.168.192.in-addr.arpa 1D IN PTR prunella.example.
3.33.168.192.in-addr.arpa 1D IN PTR otus.example.
```

25

Diakritika v DNS

- v původním návrhu DNS se s národními znaky nepočítalo
 - pouze anglická abeceda, čísla a „-“
- byla snaha povolit národní znaky
 - např. košíky.cz
- řešení: IDN (Internationalized Domain Names)
 - RFC 3490
 - v doménových jménech je možné používat podmnožinu UNICODE
 - nadstavba nad DNS, překládá se na straně klienta (neboli v DNS se nic nemění)
- jméno se nejprve přeloží do speciální formy (ne-ASCII znaky se zakódují podobně jako UTF-7)
- toto zakódované jméno se použije pro DNS dotaz
 - již je v čistém ASCII, jen pro člověka nečitelné

26

IDN Příklad

- nejprve se jméno (v UNICODE) převede na kanonický tvar
 - sjednocení variant zápisu (velká a malá písmena)
- poté se jméno převede na tzv. punycode
 - algoritmus převodu je reverzibilní (je možné převést punycode zpět na UNICODE)
 - přidá se prefix xn--, za ním znaky bez diakritiky, zakódované znaky nakonec
 - např. košíky.cz => xn--koky-wpa6qow.cz
- takto převedené jméno (vyhovuje původním požadavkům DNS) se pošle jako dotaz
- problémy:
 - je potřeba registrovat domény speciálního tvaru
 - ne všude je možné zadat jméno v UNICODE => pak je potřeba používat převedenou formu
 - phishing

27